

מסכת קנים כהוייתה: ניתוח פילולוגי-מתמטי

מאז ומתמיד עורר המבנה הפנימי המיוחד של מסכת קנים תגובות קיצוניות. מצד אחד, מעיר גינזבורג על "חוסר שיטה הגיונית בסידור הדברים בקנין", ולעומתו מתרשם אפשטיין מ"סדרה המיוחדת, העמוק וההגיוני" של המסכת.¹

אלבק, בפירושו למשנה, העיר שהגורם המרכזי למבנה המסורבל לכאורה הוא שהפרק השלישי (והאחרון) של המסכת אינו מרכיב אינהרנטי שלה, ולא עוד אלא שבסוף הפרק הזה נתווספו תוספות על גבי תוספות. לאחרונה, במאמר מקיף ומאלף, פיתח משה ווייס את הגישה הזאת.² ווייס סובר ששני הפרקים הראשונים של המסכת (פרט לכמה תוספות קטנות) מהווים מרכיב אינטגרלי אחד והפרק השלישי הוא מעין תוספתא למסכת, שאין לה תוספתא אמיתית.

במאמר זה אבקש להוכיח שהפרק השלישי של מסכת קנים והפרק הראשון (פרט לכמה תוספות) מהווים מסמך אינטגרלי אחד, ודווקא הפרק השני הוא התוספתא. עיקר החידוש בעבודה זו הוא במתודולוגיה: מכיוון שהטיעונים במשניות אלו הם טיעונים פורמליים-מתמטיים, נוכל לשחזר את התלות הלוגית בין המשניות כדי לסדר אותן כרונולוגית. נראה שניסוחן של משניות בפרק הראשון כבר מניח תוצאות שפורטו במשניות המופיעות רק לקראת סוף המסכת. כמו כן אבקש להוכיח שההפשטה המאוד אלגנטית המאפיינת מסמך זה (רוב פרקים א ו-ג) אינה מאפיינת את הפרק השני. בנייתו שאציג כאן לא אסביר, ובוודאי לא אוכיח, את הטענות המתמטיות. הפרטים הקשורים באספקטים המתמטיים של המסכת נמצאים בספרי סדר קנים.³

המסמך הראשון

אישה יולדת שאין ידה משגת כבש (וכמו כן זבה וזב, מצורע ונזיר ועוד) חייבת להביא זוג גוזלות, אחד לחטאת ואחד לעולה. עקרונית, ייתכן מקרה שאישה אחת תהיה חייבת מספר קנים. אישה רשאית לייעד גוזל אחד או יותר כעולות דווקא או כחטאות דווקא, או להביא מספר גוזלות מבלי לייעדם כך או כך. אי לכך ישנם שלושה סוגים יסודיים של קבוצות הנדונות במסכתנו, והם (בלשון המשנה):

1. ראה: L. Ginzberg, 'The Mishna Tamid', *Journal of Jewish Lore and Philosophy* 1, 1919, pp. 33-44; י"נ אפשטיין, **מבואות לספרות התנאים**, ירושלים תשי"ז, עמ' 62.
2. ראה: מ' ווייס, 'סדר המשנה במסכת קנים: לשאלת פרקי משנה תוספתאיים', **סידרא** יג, תשנ"ז, עמ' 61-92.
3. ראה: מ' קופל, **סדר קנים: ביאור חדש למסכת קנים ע"פ תורת החשבון**, ירושלים תשנ"ח.

“עולה” - קבוצה של גוזלות המיועדים להיקרב כעולות.
“חטאת” - קבוצה של גוזלות המיועדים להיקרב כחטאות.
“חובה” - קבוצה של גוזלות שחציים מיועד להיקרב כעולות וחציים מיועד להיקרב כחטאות, אבל אף אחד מהם אינו מיועד דווקא לעולה או דווקא לחטאת.
הפרק הראשון דן בכל התערובות האפשריות בין קבוצות אלה וקובע כמה גוזלות מתוך כל תערובת ניתן להקריב לכתחילה.
נביא תחילה את נוסח המשנה בפרק הראשון עם השמטות,⁴ בהן נדון בהמשך.

משנה א

חטאת העוף נעשית למטה וחטאת בהמה למעלה.
עולת העוף נעשית למעלה ועולת הבהמה למטה.
אם שינה בזה ובזה פסול.
סדר קנים כך הוא: החובה אחד חטאת ואחד עולה,
בנדרים ונדבות כולן עולות.

במשנה א קובעים את היסוד שהבדלים בין עבודת העולה ועבודת החטאת מעכבים. מכאן הכלל המנחה של כל המסכת: מותר להקריב מתוך תערובת רק אותו מספר גוזלות שאפשר להקריב בלי שיתאפשר (בהסתברות כלשהי גדולה מאפס) שגוזל מתוך קבוצת עולה יובא כקרבן חטאת (או להפך) או שיותר ממחצית קבוצת חובה יובאו כחטאות (או כעולות).
המשניות הבאות מתייחסות לכל התערובות האפשריות:

משנה ב

חטאת שנתערבה בעולה ועולה בחטאת אפילו אחד בריבוא ימותו כולם.
חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה.
וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא כמנין עולות שבחובה,
בין שהחובה מרובה והנדבה ממועטת בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת בין ששתיהן שוות.

משנה ג

במה דברים אמורים? בחובה ובנדבה,
אבל בחובה שנתערבה זו בזו:
אחת לזו ואחת לזו, שתים לזו שתים לזו, שלש לזו ושלוש לזו - מחצה כשר ומחצה פסול.

4. הנוסח שהבאנו הוא על פי הדפוסים הרווחים. במקומות שיש בהם שינויי נוסח משמעותיים, נעיר על כך.

אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו - המועט כשר.
בין משם אחד בין משני שמות בין מאשה אחת בין משתי נשים.

משנה ב דנה בתערובת עולה בחטאת ובתערובת חטאת בחובה (והמקרה השקול, עולה בחובה). במקרה הראשון אסור להקריב אפילו גוזל אחד מחשש שהוא יועד לחטאת ויוקרב לעולה (או להפך). במקרה השני (חטאת בחובה) אין להביא אף גוזל לעולה שמא הוא יועד לחטאת, ואין להביא יותר גוזלות לחטאות מאשר מספר החטאות שבחובה (כלומר, חצי מהחובה) שמא יובאו יותר מדי חטאות מהחובה.

משנה ג דנה במקרה של תערובת חובה בחובה. כאן החשש הוא שמא יובאו יותר ממחצית הגוזלות של אישה אחת כעולות (או כחטאות). לכן מותר להביא רק מספר עולות ומספר חטאות כמספר הקנים השייכות לאישה בעלת מספר הקנים הקטן ביותר. כמובן, במקרה של הרישא, כשיש אותו מספר קנים לשתי נשים, ניתן להביא כמספר הקנים של כל אחת מהן (כלומר, מחצה מהכול).

יש לציין שקל להוכיח שכל הפתרונות המוצעים במשניות אלו נכונים מבחינה מתמטית.

אבל ניתן לתמוה על שני דברים בניסוח של משנה ב:

ראשית, מדוע מבחין התנא בין שלושת המקרים "בין שהחובה מרובה והנדבה ממועטת בין שהנדבה מרובה והחובה ממועטת בין ששתיהן שוות"? הרי הסיבות שהמועט כשר אינן קשורות כלל ביחס שבין החובה והעולה.

שנית, למה שנה התנא "אין כשר אלא כמנין חטאות שבחובה" במקום "מנין חטאות שבחובה כשר" (בדומה ל"מועט כשר" במשנה ג). נראה בהמשך, שעל ידי השוואה למשנה מקבילה בפרק השלישי מתבארים דברים אלה לחלוטין.

נדלג עכשיו לפרק ג. עד כאן דן התנא בבעיית מספר הגוזלות מתוך התערובת שניתן להקריב לכתחילה. מכאן דן התנא במקרה שכבר הוקרבו מספר גוזלות מתוך התערובת ואנו רוצים לדעת כמה מהם כשרים בדיעבד.

במשניות א ו-ב ממשיך התנא מאותם מקרים שהוא דן בהם בסוף הקטע הקודם, היינו תערובת חובה בחובה. המילים "במה דברים אמורים" מתייחסות ספציפית למקרה של תערובת חובה בחובה בפ"א מ"ג בו התנא ממשיך לדון, ובאופן כללי יותר לכל המקרים שנידונו בפרק א.

משנה א

במה דברים אמורים? בכהן נמלך,

אבל בכהן שאינו נמלך

אחת לזו ואחת לזו שתיים לזו ושתיים לזו שלש לזו ושלוש לזו

עשה כולן למעלה - מחצה כשר ומחצה פסול

כולן למטן - מחצה כשר ומחצה פסול

חצים למעלה וחצים למטה -

את שלמעלה מחצה כשר ומחצה פסול
ואת שלמטה מחצה כשר ומחצה פסול.

במשנה א דנים במקרה של שתי נשים בעלות אותו מספר קנים. כאמור ברישא של פ"א מ"ג, היה על הכוהן להביא רק מחצה, אבל הוא לא עשה כך. כאשר הוא הביא את כולם למעלה (או למטה) מחצה כשר, כי מחצה מהגוזלות של כל אישה היו אמורים להיות עולות (וחטאות). כמו כן כאשר הוא הביא חציים למעלה וחציים למטה, מחצה מאלה שהובאו למעלה כשרים ומחצה מאלה שהובאו למטה כשרים, שמא כל הגוזלות של אישה אחת הובאו למעלה וכל הגוזלות של האישה השנייה הובאו למטה.

משנה ב

אחת לזו ושתיים לזו ושלוש לזו ועשר לזו ומאה לזו
עשה כולן למעלה - מחצה כשר ומחצה פסול
כולן למטן - מחצה כשר ומחצה פסול
חצין למעלן וחצין למטן - המרובה כשר
זה הכלל: כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן - מחצה כשר ומחצה פסול
כל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקנין עד שהוא משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמטן - המרובה כשר.

במשנה ב דנים במקרה של מספר נשים בעלות מספרים שונים של קנים. כאמור בסיפא של פ"א מ"ג, היה על הכוהן להביא רק את המועט, אבל הוא לא עשה כך. כאשר הוא הביא את כולם למעלה (או למטה) מחצה כשר, בדיוק כמו במשנה הקודמת. אבל כאשר הביא חציים למעלה וחציים למטה הדברים יותר מסובכים. נציג את הפתרון הנכון על פי חשבון. נתחיל במקרה שישנן שלוש נשים ונקרא למספר הקנים שעל הנשים להביא א, ב ו-ג, בהתאמה. נתבונן בכל החלוקות של שלוש הנשים לשתי קבוצות. החלוקות האפשריות הן: {א,ב / ג} או {א,ג | ב} או {ב,ג / א}. נאמר שחלוקת הנשים לשתי קבוצות היא "חלוקה אופטימלית" אם ההפרש בין סך הקנים בכל אחד מצד החלוקה קטן ככל האפשר. למשל, אם ישנן שלוש נשים המביאות 2, 3 ו-5 קנים, בהתאמה, ניתן לחלק אותן לקבוצת 2 ו-3 מכאן ו-5 מכאן. בדוגמה הזאת ההפרש בין הצדדים הוא 0, ולכן החלוקה הזאת קרויה "חלוקה מושלמת". אבל אם, למשל, ישנן שלוש נשים המביאות 2, 3 ו-4 קנים, בהתאמה, החלוקה האופטימלית היא חלוקה לקבוצת 2 ו-3 מכאן ו-4 מכאן. ההפרש בין הצדדים הוא 1, ולא 0, ולכן אין החלוקה הזאת מושלמת. מובן, שכשמספר הנשים גדול, מציאת חלוקה אופטימלית עלולה להיות מסובכת יותר.

הפתרון הכללי לבעיית המשנה הוא שמספר העולות הכשרות (וכמו כן מספר החטאות הכשרות) שווה לגדול מבין שני צדיה של חלוקה אופטימלית.⁵ לדוגמה, במקרה של שלוש נשים המביאות 2, 3 ו-4 קנים, בהתאמה, מספר העולות הכשרות הוא 5, כי 2 ו-3 הם הצד הגדול של החלוקה האופטימלית. נראה עכשיו שזה הפתרון המוצע במשנה.

כל מקום שאתה יכול לחלוק את הקנין ולא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמתן - מחצה כשר ומחצה פסול.

כלומר, אם קיימת חלוקה מושלמת של הקנים, כך שיתכן כי כל הגוזלות של הנשים בצד אחד של החלוקה הוקרבו למעלה וכל הגוזלות של הנשים בצד השני של החלוקה הוקרבו למטה, אזי אנו צריכים לחשוב שאכן כך קרה. ואם כן, מחצית העולות כשרות ומחצית החטאות כשרות, כמו במשנה הקודמת.

כל מקום שאין אתה יכול לחלוק את הקנין עד שלא יהו משל אשה אחת בין מלמעלן בין מלמתן - המרובה כשר.

אבל אם לא קיימת חלוקה מושלמת, לא ייתכן שכל הגוזלות של הנשים בצד אחד של חלוקה כלשהי הוקרבו למעלה והגוזלות של שאר הנשים הוקרבו למטה, מכיוון שכל הקרבה כזאת בהכרח אינה מקיימת "חצין למעלן וחצין למתן". כלומר, בהכרח קיימת לפחות אישה אחת שלה גוזלות גם למעלה וגם למטה. במקרה הזה מספר העולות הכשרות, וכמו כן מספר החטאות הכשרות, הוא "המרובה" מבין שני צדיה של חלוקה אופטימלית.⁶

אחרי ששתי המשניות הקודמות דנו במקרים המקבילים לאלו שנדונו בפ"א מ"ג, שלוש המשניות הבאות דנות במקרים המקבילים לאלו שנדונו בפ"א מ"ג: תערוכת חטאת בעולה (וכמו כן תערוכת חטאת ועולה בחובה), ותערוכת חטאת בחובה.

משנה ג

חטאת לזו ועולה לזו

עשה כולן למעלן - מחצה כשר ומחצה פסול

5. יש לציין שלא ניתן לדעת לאיזו אישה שייכות העולות הכשרות, ובוודאי שאין לייחס את כולן לבעלת המרובה. כלומר, אין המשנה באה לפתור את הבעיה המעשית באיזו מידה יצאה כל אישה ואישה ידי חובתה. המשנה באה רק לפתור בעיה שהיא מעניינת יותר מבחינה תאורטית, דהיינו, לקבוע את המספר המינימלי של הגוזלות הכשרים.

6. הרבה מפרשים פירשו שהמשנה דנה רק במקרה של שתי נשים, אבל לפי פירושם ה"כלל" אינו מוסיף על הנאמר כבר ברישא. המפרשים שפירשו כי מדובר ביותר משתי נשים עמלו להגיע לפתרון מדויק בלי כלי ניסוח מתאימים. הטיפול המדויק ביותר שמצאתי נמצא אצל ר' דוד בן יהודה ליב הלוי מדובנא, פירוש דוד הלוי, ורשה תר"ה. ראה גם בתפארת ישראל ובמעייני יהושע על אתר. וראה לאחרונה הסבר מתמטי אצל ר' א"י וייס, שני עופרים, ירושלים תשנ"ז.

כולן למטן - מחצה כשר ומחצה פסול
חצין למעלן וחצין למטן - שתייהן פסולות
שאני אומר חטאת קריבה למעלן ועולה למטן.

משנה ד

חטאת ועולה
סתומה ומפורשת⁷
עשה כולן למעלן - מחצה כשר ומחצה פסול
כולן למטה - מחצה כשר ומחצה פסול
חצין למעלן וחצין למטן - אין כשר אלא סתומה
והיא מתחלקת ביניהן.

משנה ג דנה בקבוצה של חטאות שנתערבה בקבוצה של עולות בעלת גודל זהה. כרגיל, חוששים למקרה הגרוע, דהיינו, שכל החטאות הוקרבו למעלה וכל העולות הוקרבו למטה.

משנה ד דנה בקבוצת גוזלות המיועדים להיקרב למספר שווה של חטאות ועולות. הלשון "חטאת ועולה" מקבילה ל"חטאת לזו ועולה לזו" במשנה הקודמת. אבל בניגוד למשנה הקודמת, רק חלקם יוחדו כעולות וכחטאות, ואילו חלקם שייכים לקבוצת חובה (המכונה כאן "סתומה" כניגוד למונח "מפורשת"). במקרה זה, כאשר חציים הוקרבו למעלה וחציים למטה, מספר הכשרים הוא כמספר הגוזלות בחובה (אם כי הכשרים אינם בהכרח הגוזלות שבחובה עצמם).

הביטוי "והיא מתחלקת ביניהן" מעורר תמיהה. לפי כל המפרשים, פירוש הדבר שאם אישה אחת הביאה את כל הסתומות ואישה אחרת הביאה את כל המפורשות, אזי חצי מסך הגוזלות הכשרים מיוחסים לכל אישה ואישה. אבל הרי כבר ראינו שבשאר המשניות במסכתנו לא התייחסו כלל לשאלה מי יצאה ידי חובתה ובאיזו מידה. יותר מזה, אם נפרש "מתחלקת" כמתחלקת בשווה אין החשבון נכון. אבל לאור המשנה הבאה הביטוי מתפרש היטב ומובנו הוא: מתחלקת בין חטאות ועולות. כדי להבין עניין זה נעיין קודם במשנה ה.

משנה ה

חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה
חובה שנים בחטאת - מחצה כשר ומחצה פסול
וחטאת שנים בחובה - המנין שבחובה כשר
וכן עולה שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין עולות שבחובה

7. כך גרסו הרז"ה, הרמב"ם והראב"ד וכן בכתבי יד אבל הרבה מפרשים גרסו "חטאת ועולה וסתומה ומפורשת" ופירשו את המקרה שבמשנתנו באופנים שונים ומשונים.

חובה שנים בעולה - מחצה כשר ומחצה פסול
עולה שנים בחובה - המנין שבחובה כשר.

משנה ה דנה במקרה של חטאת, כלומר קבוצה של חטאות, שהתערבו עם חובה, בניגוד למקרה הקודם בו התערבו חטאות ועולות (באותו מספר) בחובה.⁸ בעקבות חוסר הסימטריה בין חטאות לעולות במשנתנו, הניתוח המתמטי הוא יותר מסובך. המשנה דנה בשלושה מקרים שונים בהם הכוהן הקריב חצי למעלה וחצי למטה:

1. מספר החטאות שווה למספר הגוזלות בחובה ("חטאת שנתערבה בחובה").
2. מספר החטאות שווה לחצי ממספר הגוזלות בחובה ("חובה שנים בחטאת").
3. מספר החטאות פי שניים ממספר הגוזלות בחובה ("חטאת שנים בחובה").

לכאורה, שלושת המקרים האלה אינם אלא שלוש דוגמות שרירותיות מתוך מגוון המקרים האפשריים של תערובת חטאת בחובה. אך לא היא - כפי שנראה להלן. אלבק ווייס הצביעו על כך שהביטוי "חטאת שנתערבה בחובה אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה" מופיע מילה במילה בפ"א מ"ב.⁹ מתוך כך הם הגיעו למסקנה שהמשנה הזאת מבוססת על פ"א מ"ב שהיא קדומה יותר. עוד טענו אלבק ווייס שאין קשר בין משנה ד למשנה ה. כפי שנראה, יש לדחות את דבריהם. אם נתבונן בפתרון הכללי של הבעיה הנידונה במשנה, כל התמיהות מסתלקות. מספר הגוזלות הכשרים כאשר מתערבת חטאת בחובה והכוהן הקריב מחצה למעלה ומחצה למטה, תלוי קודם כל ביחס בין מספר החטאות למספר הגוזלות בחובה.

1. כאשר מספר החטאות קטן או שווה למספר הגוזלות בחובה, מספר הכשרות הוא כמספר הגוזלות בחובה פחות חצי מספר החטאות. מתוכן, מספר החטאות הכשרות הוא כמספר החטאות שבחובה (כלומר, חצי מהחובה) וכל שאר הכשרות הן עולות.
2. כאשר מספר החטאות גדול או שווה למספר הגוזלות בחובה, מספר הכשרות הוא כחצי ממספר החטאות, וכולם חטאות.
3. כאשר מספר החטאות שווה בדיוק למספר הגוזלות בחובה, שני הכללים חלים גם יחד והפתרון המשותף הוא כמספר החטאות שבחובה.

אם כן, באופן כללי ניתן לומר שישנם שלושה סוגי מקרים שונים: החובה מרובה, החטאת מרובה, ושתייהן שוות. בכל אחד מהסוגים ישנו מקרה אחד בלבד שמאפשר פתרון בניסוח פשוט:

1. כשהחובה מרובה, המקרה הפשוט הוא כאשר מספר החטאות הוא חצי ממספר הגוזלות בחובה, כי אז הפתרון הוא מחצה מסך הגוזלות (במקרה זה, מספר הגוזלות בחובה פחות חצי מספר החטאות שווה למחצה מסך הגוזלות). על זה שנינו במשנה
8. יש שדחקו לפרש משנתנו בכוהן נמלך, אבל פירוש זה קשה גם מבחינה לשונית וגם מבחינה מתמטית.
9. מ' ווייס (לעיל, הערה 2), עמ' 77-76.

- "חובה שנים בחטאת - מחצה כשר ומחצה פסול". מתוך אלה שני שלישי הן חטאות ושלישי אחד עולות (עובדה שאינה מוזכרת במשנה).
2. כשחטאת מרובה, המקרה הפשוט הוא כאשר מספר החטאות הוא פי שניים ממספר הגוזלות בחובה, כי אז הפתרון הוא כמניין הגוזלות בחובה וכולן חטאות (במקרה הזה, חצי ממניין החטאות שווה למניין הגוזלות בחובה). על זה שנינו במשנה "וחטאת שנים בחובה - המנין שבחובה כשר".
3. כאמור, גם במקרה שמספר החטאות שווה למניין הגוזלות בחובה, יש פתרון פשוט, דהיינו מספר החטאות בחובה. על זה שנינו במשנה "חטאת שנתערבה בחובה - אין כשר אלא מנין חטאת שבחובה".

חשוב לציין, שבכל מקרה - בין אם החובה מרובה, בין אם החטאת מרובה, בין אם שתיהן שוות - סך הכשרים הוא לפחות כמספר החטאות בחובה. רק במקרה שמספר החטאות שווה למספר הגוזלות בחובה אין כשר אלא מספר החטאות בחובה; בכל מקרה אחר, כשרים יותר מזה.

יוצא אפוא שהמשנה פותרת את כל שלושת המקרים בצורה מושלמת. כעת נוכל לסלק את כל התמיהות שנתקלנו בהן עד כה:

1. בפ"א מ"ב הדגיש התנא שאין הבדל "בין שהחובה מרובה...". מכיוון שבמשנה פ"ג מ"ה המקבילה למשנה פ"א מ"ב אכן יש הבדל בין מקרים אלה.
  2. באותה משנה כתוב "אין כשר אלא...", משום שהתנא התאים את הנוסח שם לנוסח שבמשנתנו. במשנתנו מתאים הנוסח "אין כשר אלא...", מכיוון שהמקרה של תערובת חטאות באותו מספר גוזלות בחובה, הוא המקרה היחיד שאין כשר אלא מניין חטאות שבחובה. בכל מקרה אחר, יש יותר כשרים מזה.
  3. כמו כן, נוכל להבין עכשיו את הנוסח במשנה פ"ג מ"ד "והיא מתחלקת ביניהן". בפ"ג מ"ה התנא קובע את סך הקרבנות הכשרים בלי להבחין בין עולות לחטאות. אפשר היה לחשוב שבכל אחד מהמקרים מספר החטאות הכשרות שווה למספר העולות הכשרות, כפי שאכן מתקיים בכל שאר המקרים בפרקנו כאשר הכוהן הקריב "חצין למעלה וחצין למטה". אבל על פי חשבון, במקרה הראשון והשלישי במשנה כל הכשרים הם חטאות ובמקרה השני שני שלישי מהכשרים הם חטאות. במקרה הראשון התנא רומז לכך "מנין חטאת שבחובה", אבל בשני המקרים הנותרים אין התנא מעיר כלום. הסיפא של המשנה הקודמת באה אפוא להזהיר את הלומד שעד כאן ההתחלקות שווה בין חטאות לעולות, אבל בהמשך אין להניח סימטריה כזאת.
- לסיכומו של דבר, משנה ד ומשנה ה קשורות זו בזו קשר הדוק ואין סיבה לחשוב שאינן ממקור אחד. כמו כן הנוסח בפרק א מושפע מהנוסח בפרק ג ולכן בוודאי אינו קדום לו. שני הפרקים מהווים ללא ספק יחידה אינטגרלית אחת שהמבנה שלה הוא:

נמלך הכוהן

א. חטאות בעולות (פ"א מ"ב)

ב. חטאות בחובה; עולות בחובה (פ"א

מ"ב)

ג. חובה בחובה - שוות ולא שוות (פ"א

מ"ג)

ג' חובה בחובה - שוות ולא שוות (פ"ג

משניות א-ב)

א' חטאות בעולות (פ"ג משניות ג-ד)

ב' חטאות בחובה; עולות בחובה (פ"ג

מ"ה)

לא נמלך הכוהן

המסמך השני

הפרק השני במסכתנו דן במקרים של קבוצות של גוזלות (חטאות, עולות וחובות בקומביניציות שונות) שהתערבבו באופן חלקי בלבד, כלומר, שגוזל או כמה גוזלות פרחו מקבוצה אחת לקבוצות אחרות. בכל המקרים השונים מדובר בכוהן שנמלך. כלומר, בדומה לפרק הראשון אנו שואלים כמה גוזלות ניתן להקריב לכתחילה מתוך הקבוצות שנוצרו בעקבות הפריחות.

הפרק הזה הוא ממקור אחר. ראשית, כפי שראינו, פתיחת הפרק השלישי, "במה דברים אמורים", מתייחסת לפרק הראשון ובאופן ספציפי לפ"א מ"ג.¹⁰ אבל מעבר לכך, הסגנון והתוכן של פרק זה הנם פחות מופשטים משני הפרקים האחרים, כפי שנבאר להלן.

משנה א

קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאויר

או שפרח בין המתות

או שמת אחד מהן - יקח זוג לשני

פרח לבין הקריבות - פסול ופוסל אחד כנגדו

שהגוזל הפורח פסול ופוסל אחד כנגדו.

במשנה זו אנו למדים שאם גוזל אחד פרח מחובה לחובה אחרת, אזי מהחובה שממנה פרח הגוזל מפסידים גם חטאת (שמא הגוזל שפרח יוקרב כחטאת בתוך החובה השנייה) וגם עולה (שמא יוקרב כעולה).

החזרה בסוף המשנה - "שהגוזל הפורח פסול ופוסל אחד כנגדו" - באה להוסיף שככלל אם יותר מגוזל אחד פרח מחובה לחובה אחרת, אזי כל אחד שפרח פוסל חטאת

10. הגר"א מציין שכל המקרים הנידונים בשני הפרקים הראשונים עוסקים בכוהן נמלך ולכן לשון "במה דברים אמורים בכהן נמלך" מתיישבת היטב. בכל זאת נראה בהמשך שההתייחסות הישירה של הביטוי היא לפ"א מ"ג.

אחת ועולה אחת. אכן, לפי החשבון קביעה זאת נכונה בתנאים מסוימים. המשנה הבאה מפרטת את התנאים.

משנה ב

כיצד? שתי נשים לזו שתי קנים ולזו שתי קנים
 פרח מזו לזו פוסל אחד בהליכתו
 חזר פוסל אחד בחזירתו
 פרח וחזר פרח וחזר לא הפסיד כלום
 שאפילו הן מעורבות אין פחות משתים.

משנה זו מיישמת את הכלל מהמשנה הקודמת גם למקרה שיש פריחות מחובה לחובה בשני הכיוונים. המשנה מתמקדת תחילה במקרה שבשתי קבוצות החובה יש אותו מספר קנים. הסיפא מגבילה את הכלל: אין כל פריחה פוסלת, מכיוון שבכל אופן, יהיה מספר הפריחות אשר יהיה, אין מצב חמור יותר מתערובת שלמה של שתי הקבוצות. וכבר שנינו בפ"א מ"ג "בחובה שנתערבה זו בזו... מחצה כשר ומחצה פסול".

משנה זו מקבילה לפ"א מ"ג. בשתייהן מדובר בתערובת שתי קני חובה מאותו גודל, אלא שבפרק א דנו בתערובת שלמה ובפרק ב דנו בתערובת חלקית (כך שתערובת שלמה היא מקרה קצה).

נעמוד עכשיו על כמה הבדלים לשוניים בין פרק זה לשני הפרקים האחרים. בפרקים א ו-ג קבוצת גזולות שחציים מיועדים לעולות וחציים לחטאות קרויה "חובה", ללא יוצא מן הכלל. רק בפ"ג מ"ד כאשר התנא צריך להדגיש שבמקרה המדובר שם ישנם גם קני חובה וגם חטאות ועולות, הוא משתמש בביטוי "סתומות" (בניגוד ל"מפורשות") כשם תואר ולא כשם עצם. והנה בפ"ב מ"א, כאשר מדובר בדיוק באותו מקרה שלאורך פרקים א ו-ג נקרא "חובה", אנו מוצאים את הביטוי "קן סתומה" במקום הביטוי "חובה". המילה "חובה" אינה מופיעה בפרק ב כלל. ראוי לציין שהמילה "סתומה" שהופיעה כתואר בפרק ג, עברה תהליך של נומינליזציה וכבר מופיעה כאן כשם עצם. נראה ברור, אם כן, שהשימוש בביטוי מושפע על ידי פ"ג מ"ה והנו מאוחר לה.

עוד הבדל חשוב בסגנון בין פרקים א ו-ג מכאן ופרק ב מכאן מתבטא ברמת ההפשטה. בפרקים א ו-ג נוכחותן של הנשים המביאות קרבנות בטקסט היא במשתמע בלבד: "אחת לזו ואחת לזו..." (פ"א מ"ג; פ"ג מ"א). המקרה היחיד בו מוזכרות הנשים בפירוש הוא ב"זה הכלל" בפ"ג מ"ב ושם קשה לנסח את המשפט בצורה אחרת. ניסוח זה מדגיש בכוונה את הפן המתמטי של העניין ללא תוספת עובדות שאינן רלוונטיות לפן זה. בניגוד לכך, בפ"ב מ"ב אנו מוצאים: "כיצד? שתי נשים: לזו שתי קנים ולזו שתי קנים...". אזכור נשים וקנים מהווה ניסוח יותר קונקרטי מהניסוח המופשט של פרקים א ו-ג. יש לציין שהבדל סגנוני זה חוזר בהמשך המשנה, וגם במשנה הבאה, כאשר הנשים הופכות להיות הנושא: "לזו אחת לזו שתיים" (בניגוד ל"שתיים לזו" כמו בפ"א מ"ג; פ"ג מ"א; פ"ג מ"ב).

כמו כן, אף שמשנתנו ניתנת להכללה בקלות, היא מתייחסת למקרה אחד בלבד: "לזו שתי קנים ולזו שתי קנים", ואינה מתייחסת למקרים של מספרים כלשהם של קנים, בניגוד לפ"א מ"ג ופ"ג מ"א הכלליות יותר: "אחת לזו ואחת לזו ושתיים לזו ושליש לזו ושליש לזו".

לולא דמסתפינא, הייתי טוען טענה עוד יותר חזקה: חוסר ההפשטה בניסוח הביא לחוסר כלליות בתוצאות. התופעה הזאת נראית לאורך כל הדרך בפרק ב. נתבונן עתה במשנה ג.

משנה ג

לזו אחת, לזו שתיים, לזו שלש, לזו ארבע, לזו חמש, לזו שש, לזו שבע,
פרח מן הראשונה לשניה לשלישית לרביעית לחמישית לששית לשביעית
חזר - פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו
הראשונה והשניה אין להם כלום
השלישית יש לה אחת הרביעית יש לה שתיים
החמישית יש לה שלש הששית יש לה ארבע
השביעית יש לה שש
פרח וחזר - פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו
השלישית והרביעית אין להם כלום
החמישית יש לה אחת הששית יש לה שתיים
השביעית יש לה חמש
פרח וחזר - פוסל אחד בהליכתו ואחד בחזירתו
החמישית והששית אין להם כלום
השביעית יש לה ארבע
ויש אומרים: השביעית לא הפסידה כלום.
ואם פרח מבין המתות לכולם, הרי כולם ימותו.

משנה זו מכלילה את קודמתה באופן המקביל ליחס שבין הסיפא של פ"א מ"ג לרישא שלה. שם הרישא עוסקת בשתי קני חובה בעלי אותו גודל והסיפא דנה במספר כלשהו של קני חובה כאשר כל אחד בעל גודל שונה. שם הסיפא דנה במקרה של "אחת לזו... ומאה לזו" כך שבאופן שקוף לחלוטין ברור שהכוונה למספרים שונים כלשהם. כאן דנים במקרה די מיוחד "לזו אחת... לזו שבע" ולא ברור לגמרי מה הכוונה הכללית. גרוע מכך, כפי שצינינו כל המפרשים, הפתרון שניתן במשנה עבור מקרה קונקרטי זה אינו נכון לפי החשבון. לא ניכנס לכל החשבון כאן, אבל די בקלות אפשר להראות שלפי החשבון היה ניתן להביא גודל אחד יותר ממה שנקבע במשנה.

יש הסבר פשוט לדבר, אם כי למיטב ידיעתי אף אחד מהמפרשים לא עמד על ההסבר הזה. אם נבין מה המקרה הכללי שרצתה המשנה לפתור כאן, נראה שהפתרון אכן

מדויק, אלא שהמקרה הקונקרטי שהובא כאן אינו משקף את המקרה המופשט שהמשנה באה לפתור.

המשנה ביקשה לפתור את הבעיה הבאה: ישנו מספר כלשהו של קבוצות חובה. מכל קבוצה פרחו מספר גוזלות לקבוצות אחרות ואותו מספר גוזלות חזרו אליה, כך שבסוף בכל קבוצה יש אותו מספר גוזלות שהיו בהתחלה, אם כי לא בהכרח אותם גוזלות. אין אנו יודעים כלום לגבי תחנתו הסופית של כל גוזל.

לפי הסבר זה משנה זו היא הכללה של הבעיה שבמשנה הקודמת. קודם נראה שהפתרון שניתן במשנה לבעיה זו זהה לפתרון הנכון על פי החשבון, אחר כך נראה מדוע ההמחשה הקונקרטית המופיעה במשנה שונה במקצת מהבעיה הכללית אליה התכוונה המשנה.

הפתרון על פי החשבון לבעיית המשנה הוא כך: פרט לשני מקרים חריגים, מכל קבוצה נפסלות חטאת אחת ועולה אחת עבור כל גוזל שפרח ממנה. אכן כל הרישא של המשנה (עד שיטת "ויש אומרים") מיישמת את הכלל הזה. כל פריחה וחזרה (לאו דווקא של אותו גוזל) פוסלת שניים (חטאת ועולה) "אחד בהליכתו ואחד בחזירתו".

ומהם שני המקרים החריגים? הראשון הוא שבתנאי שאין קבוצה שממנה פרחו יותר מחצי מהגוזלות שלה, תמיד ניתן להביא את כל הגוזלות שבקבוצה הגדולה ביותר. כך שבמקרה שסך הכשרים על פי הכלל הראשון הוא פחות ממספר הגוזלות בקבוצה הגדולה ביותר (כמו במקרה האחרון של "פרח וחזר" במשנתנו), כדאי יותר להביא את הקבוצה הגדולה ביותר. ואכן זה בדיוק מה שמעירים ה"יש אומרים".

החריג השני הוא כאשר באחת מהקבוצות פרחו יותר מחצי מהגוזלות. הרי במקרה שפרחו בדיוק חצי מהגוזלות, יוצא לפי הכלל הראשון שאין להביא אף גוזל מקבוצה זו. לכן קבוצה כזו קרויה במשנה "מתות". לפי החשבון במקרה כזה ניתן להביא את כל הגוזלות מהקבוצה הזאת אבל אף גוזל מקבוצה אחרת. ואכן, המשנה קובעת, שאם פרחו יותר מחצי הגוזלות מקבוצה אחת ("פרח מבין המתות לכולם") אזי "כולם" ימותו - כלומר, כל השאר פרט למתות.¹¹

יוצא אפוא שמשנתנו מציעה פתרון מושלם לבעיה שהציבה. אם כן איך יצא שהפתרון עבור ההמחשה הקונקרטית המוצגת במשנה אינו נכון? התשובה היא שההמחשה היא קונקרטית מדי, היא כוללת אינפורמציה נוספת שלא אמורה להיות לנו. במקרה הכללי שהמשנה פותרת (בצורה מושלמת!) אין אנו אמורים לדעת מהי תחנתו הסופית של כל אחד מהגוזלות הפורחים. אבל במשנתנו קיימת האינפורמציה הזאת. ספציפית, אנו יודעים שהגוזל שפרח מהשנייה לראשונה סיים בראשונה (שהרי בדרך חזרה אין תחנה אפשרית אחרת). ברור שעובדה זו אינה אלא תוצאה מקרית ולא מכוונת של הכורח לתאר בעיה כללית במונחים של דוגמה ספציפית. לכן המשנה מתעלמת מעובדה זו בחישוב הפתרון.

11. חשוב לציין שכל המפרשים פירשו "כולם ימותו" כפשוטו שאין כשרים כלל, אבל אין זה נכון לפי החשבון.

נתבונן עתה במשניות ד-ה בפרק ב.

משנה ד

קן סתומה וקן מפורשת
פרח מן הסתומה למפורשת יקח זוג לשני
חזר או שפרח מן המפורשת ראשון הרי כולן ימותו.

משנה ה

חטאת מיכן ועולה מיכן וסתומה באמצע
פרח מן האמצע לצדדין אחד הֶלֶף ואחד הֶלֶף לא הפסיד כלום
אלא יאמר זה שֶׁהֶלֶף אצל חטאות חטאת, וזה שֶׁהֶלֶף אצל עולות עולה
חזר לאמצע האמצעיים ימותו אלו יקרבו חטאות ואלו יקרבו עולות
חזר או שפרח מן האמצע לצדדין הרי כולן ימותו.

משנה ד דנה במקרה של חובה, הנקראת כאן "קן סתומה", וקן שבה עולה וחטאת, הנקראת "קן מפורשת" בניגוד לקן חובה. המשנה מתייחסת לקן מפורשת כמו למתות. "פרח מן הסתומה למפורשת יקח זוג לשני" מקביל בדיוק לפ"ב מ"א: "קן סתומה... שפרח לבין המתות... יקח זוג לשני". הסיפא מוסיפה פה שאם פרח מהמפורשת לחובה, אזי אין להביא מהחובה כלל כדין פרח מבין המתות.

המושג "קן מפורשת" במשנה ד הנו בעייתי מאוד והוא מופיע במסכתנו רק כאן. בכל שאר המסכת ישנם רק שלושה סוגים בסיסיים: עולה, חטאת, חובה. אם המושג "קן מפורשת" מתייחס לעולות וחטאות המסומנות או מופרדות, אז לא ברור למה הפריחה לתוכה פוסלת את כולם, שהרי ייעודו של כל אחד ידוע גם אחרי הפריחה (וממילא מקרה זה נדון במשנה הבאה). ואם הוא מתייחס לעולות וחטאות לא מופרדות ולא מסומנות, אזי אין כאן קן מפורשת אלא קן של מתות, שהרי עוד לפני הפריחה יש כאן תערוכת של חטאות ועולות.¹²

משנה ה דנה במקרה שאכן החטאות והעולות מופרדות. פריחה לתוך עולות או לתוך חטאות אינה פוסלת כלום. פריחה מעולות או מחטאות לתוך חובה הופכת את החובה למתות, כי החטאת או העולה בתוכה אינה מזוהה ואסור להסתכן בהקרבתה שמא תיקרב הפוך מייעודה.

נראה שגם כאן מסמך זה נגזר בצורה מחוספסת מפרק ג. במקביל לפ"ג מ"א, משנה ב בפרק ב דנה בשתי קני חובה באותו גודל. במקביל לפ"ג מ"ב, משנה ג בפרק ב דנה ביותר משתי קני חובה שאינן בהכרח באותו גודל. כמו כן, פ"ב משניות ד-ה מקבילות

12. ניתן בדוחק להמציא מקרה שבו העולה והחטאת ניכרות רק לפני הפריחה, אבל לא אחרי הפריחה, כגון שאחת הייתה כהה יחסית לשנייה.

לפ"ג מ"ד הדנה ב"חטאת ועולה סתומה ומפורשת". כבר ראינו לעיל שבהשפעת הביטוי "סתומה ומפורשת" בפ"ג מ"ד, "חובה" נהפך בפרקנו ל"קן סתומה". ברור אם כן ש"קן מפורשת" בפ"ב מ"ד אינו אלא ניסיון להשלים את ההקבלה לאותו ביטוי. כמו שהביטוי "סתומה" שם יָלַד "קן סתומה" בפרקנו, כך הביטוי "ומפורשת" שם יָלַד "קן מפורשת" בפרקנו, למרות הבעייתיות בעצם הביטוי. לסיכום, המסמך הזה מהווה מעין חיקוי למסמך הראשון, כאשר - בניגוד למסמך הקודם - התעורבות הן חלקיות. החיקוי אינו מוצלח לגמרי: חלק מהמקרים מעט דחוקים או בהצגתם או בפתרונם.

המסמך השלישי

שני המסמכים שראינו עד כה מורכבים מחומר הלכתי-מתמטי בלבד. אין בהם ייחוס שיטות, חילוקי דעות וכו'. בכל זאת יש במסכתנו שלוש תוספות:

הסיפא של פ"א מ"א

איזהו נדר האומר הרי עלי עולה
ואיזהו נדבה האומר הרי זו עולה
מה בין נדרים לנדבות
אלא שהנדרים מתו או נגנבו חייבים באחריותם
ונדבות מתו או נגנבו אין חייבין באחריותן.

פ"א מ"ד

כיצד משם אחד? לידה ולידה זיבה וזיבה - משם אחד
משני שמות - לידה וזיבה
כיצד שתי נשים?
על זו לידה ועל זו לידה על זו זיבה ועל זו זיבה - משם אחד
משני שמות - על זו לידה ועל זו זיבה.
רבי יוסי אומר: שתי נשים שלקחו קניהן בערוב או שנתנו דמי קניהם לכהן
לאיזה שירצה כהן יקריב חטאת ולאיזה שירצה כהן יקריב עולה
בין משם אחד בין משני שמות.

פ"ב מ"ו

אין מביאין תורין כנגד בני יונה ולא בני יונה כנגד תורין.
כיצד?
האשה שהביאה חטאתה תור ועולתה בן יונה תכפול ותביא עולתה תור
עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה.
בן עזאי אומר: הולכין אחר הראשון.

האשה שהביאה חטאתה ומתה יביאו היורשין עולתה
עולתה ומתה לא יביאו היורשין חטאתה.

נראה שכל שלוש התוספות האלה קשורות או בתוכנן או בסגנון לפ"ג מ"ו:

האשה שאמרה הרי עלי קן כשאלד זכר
ילדה זכר מביאה שתי קנים אחת לנדרה ואחת לחובתה
נתנתם לכהן והכהן צריך לעשות שלש פרידים מלמעלן ואחת מלמטן
לא עשה כן אלא עשה שתיים למעלן ושתיים למטן ולא נמלך
צריכה להביא עוד פרידה אחת ויקריבנה למעלן - ממין אחד.
משני מינין - תביא שתיים
פירשה נדרה צריכה להביא עוד שלש פרידים - ממין אחד.
משני מינין - תביא ארבע.
קבעה נדרה צריכה להביא עוד חמש פרידים - ממין אחד.
משני מינין - תביא שש.
נתנתם לכהן ואין ידוע מה נתנה הלך הכהן ועשה ואין ידוע מה עשה
צריכה להביא עוד ארבעה פרידים לנדרה ושתיים לחובתה וחטאת אחת
בן עזאי אומר: שתי חטאות.

המשנה דנה במקרה שאישה הביאה שתי קנים, אחת לחובה (שמתוכה הכוהן אמור להביא עולה וחטאת) ואחת לנדרה (שמתוכה הכוהן אמור להביא שתי עולות). הכוהן לא נמלך והביא שתי עולות ושתי חטאות במקום שלוש עולות וחטאת אחת. ישנם שלושה מקרים שהן שישה:

1. האישה סתמה ולא אמרה כלום לגבי איזו קן לחובתה ואיזו לנדרה.
2. האישה "פירשה" איזו מבין שתי הקנים לנדרה.
3. האישה "קבעה" מאיזה מין (תורים או בני יונה) היא תביא את נדרה.

כל אחד משלושה מקרים אלה מתחלק לשניים:

1. שתי הקנים שהביאה הן מאותו מין (תורים או בני יונה).
2. שתי הקנים הן משני מינים שונים.¹³

המקרים האלה הם אמנם קצת מלאכותיים, אבל הם נבחרו בזכות היותם מעניינים כמכלול. מספר הפרידות שהאישה חייבת להשלים עולה באופן שיטתי מאחת עד שש. יש לציין שבניגוד למשניות בשני המסמכים הראשונים, המשנה הזאת אינה ניתנת להכללה למקרה של מספר קנים כלשהו. ששת המקרים הספציפיים מייצגים רק את עצמם ואף אחד מהם אינו משמש כדוגמה לבעיה כללית יותר.

13. זוג המורכב מתור אחד ובן יונה אחד אינו נקרא כלל 'קן'.

הפתרונות הניתנים במשנה הם מדויקים על פי אותו יסוד המהווה תשתית למשניות הקודמות בפרק השלישי במסכתנו: סכום הכשרים בדיעבד הוא המינימלי ביותר מבין כל האפשרויות. אבל בנוסף ליסוד זה, ההלכות שנשנו במשנה מסתמכות על שתי קביעות נוספות:

1. האישה חייבת באחריות נדרה כשהפרידות הוקרבו שלא כדין.
2. צריך להתאים את מין העולה למין החטאת.

והרי בדיוק שני יסודות אלה כבר נקבעו במסכתנו בסיפא של פ"א מ"א ובפ"ב מ"ו, בהתאמה, וברור שאין זה מקרה. כמו כן ראוי לציין שבתוספת השנייה במסכתנו (פ"א מ"ד) שנינו:

משם אחד
משני שמות

והנה במקביל במשנתנו (פ"ג מ"ו) אנו מוצאים:

ממין אחד
משני מינין

ניסוח זה הוא יחידאי בכל הש"ס.

יוצא אפוא שמשנתנו, יחד עם שלוש התוספות (סיפא של פ"א מ"א, פ"א מ"ד, פ"ב מ"ו), מהוות יחידה אחת. התוספת הראשונה על נדרים נדבות נמצאת בדיוק במקומה, מיד אחרי האזכור הראשון של נדבות. כמו כן התוספת השנייה נמצאת במקומה בסוף הפרק הראשון אחרי ההערה "בין משם אחד..."¹⁴ מה שנשאר תמוה הוא מיקומה של התוספת השלישית המופיעה בסוף הפרק השני ללא קשר כלשהו עם המשניות הקודמות לה.

לכן נראה לשער שבראשונה נשנו המשניות בסדר זה: פ"א משניות א-ד, פ"ג משניות א-ה (המסמך הראשון כולל תוספות); פ"ב משניות א-ה (המסמך השני); פ"ב מ"ו, פ"ג מ"ו (המסמך השלישי). המסדרים רצו להקדים את המסמך השני לפ"ג מ"א ("במה דברים אמורים בכהן נמלך") מאחר שהוא עוסק בכהן שאינו נמלך. כשהועתקו פ"ב משניות א-ה, הועתקה גם משנה ו שהייתה צמודה להן. בצורה גרפית נראה התהליך כך:

שלב א: פ"א משניות א-ד, פ"ג משניות א-ה, פ"ב משניות א-ה, פ"ב מ"ו, פ"ג מ"ו.

שלב ב: פ"א משניות א-ד, פ"ב משניות א-ו, פ"ג משניות א-ו.

14. ייתכן שגם ההערה הזו אינה אלא תוספת אבל אין הדבר מוכרח.

* * *

לסיכומו של דבר, מסכת קנים מורכבת משלושה רבדים:

1. עיקרי פרקי א ו-ג הדנים - לפי סדר שיטתי - בכל מקרי תערוכת מלאה של חטאות, עולות וקבוצות חובה, ובכוהן נמלך ולא נמלך, בהתאמה.
2. עיקר פרק ב המאוחר למסמך הקודם ומנסה להכלילו לתערוכות חלקיות, והועתק לתוכו בדיעבד.
3. תוספות מאוחרות (סיפא של פ"א מ"א, פ"א מ"ד, פ"ב מ"ו) שכולן משרתות את משנה פ"ג מ"ו.¹⁵

15. חשוב לציין, שקשה לטעון שפ"ג מ"ו בעצמו הנו מאוחר לשאר המסמכים. בסיפא של פ"ג מ"ו, מתייחס רבי יהושע לדין המשנה, כך שגם משנה זו קדומה למדיי.